

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ ДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТІЙКОСТІ БІЗНЕСУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Вінницький національний технічний університет

Анотація

У доповіді розглянуто інноваційні підходи до підвищення стійкості бізнесу в умовах війни. Акцент зроблено на цифровізації, гнучких організаційних моделях, інноваційних продуктах і посиленні кібербезпеки як інструментах адаптації та забезпечення безперервності діяльності. Наведено приклади рішень, що допомагають підприємствам зберігати конкурентоспроможність і швидко реагувати на зовнішні загрози. Підкреслено, що інновації стають ключовим фактором виживання та розвитку бізнесу у період невизначеності.

Ключові слова: інновації, стійкість бізнесу, цифровізація, адаптивність, антикризове управління, безперервність діяльності, інноваційні стратегії.

Abstract

The report examines innovative approaches to increasing business resilience in times of war. Emphasis is placed on digitalization, flexible organizational models, innovative products, and enhanced cybersecurity as tools for adaptation and business continuity. Examples of solutions are provided that help businesses remain competitive and respond quickly to external threats. It is emphasized that innovation is becoming a key factor in business survival and development in times of uncertainty.

Keywords: innovation, business sustainability, digitalization, adaptability, crisis management, business continuity, innovation strategies.

Вступ

Сучасні умови функціонування бізнесу в Україні визначаються високим рівнем невизначеності та масштабними викликами, спричиненими воєнними діями. Підприємства вимушені не лише забезпечувати безперервність операційної діяльності, а й шукати нові підходи для підтримання конкурентоспроможності та адаптації до стрімких змін зовнішнього середовища. У таких умовах інновації стають ключовим інструментом підвищення стійкості бізнесу, дозволяючи оперативно реагувати на ризики, оптимізувати ресурси та впроваджувати більш ефективні моделі управління.

Використання інноваційних технологій, цифрових рішень і гнучких організаційних структур формує основу для швидкого відновлення, адаптації та розвитку підприємств у період війни. Саме інноваційність визначає здатність бізнесу не тільки виживати, а й знаходити нові можливості для зростання. У цьому контексті дослідження інноваційних підходів до забезпечення стійкості підприємств набуває особливої актуальності та практичної значущості.

Результати дослідження

Сучасні умови господарювання в Україні характеризуються високим рівнем турбулентності, що зумовлено воєнними діями, руйнуванням інфраструктури, логістичними обмеженнями та зростанням ризиків для бізнесу. У таких обставинах підприємства вимушені швидко адаптуватися до змін і впроваджувати інноваційні інструменти, спрямовані на забезпечення їх стійкості. Інноваційні підходи (табл. 1) стають не лише засобом розвитку, а й

критичним елементом антикризового управління, що дозволяє підтримувати безперервність діяльності та мінімізувати втрати [1].

Таблиця 1 – Інноваційні підходи до підвищення стійкості бізнесу

Напрямок інновацій	Сутність підходу	Результат
Цифровізація процесів	Автоматизація, впровадження CRM/ERP, хмарні сервіси	Підвищення мобільності, контроль процесів, швидкість прийняття рішень
Кібербезпека	Захищені канали зв'язку, резервування даних, системи виявлення атак	Захист безперервності роботи та даних
Гнучкі організаційні моделі	Віддалена робота, гнучкі графіки, децентралізація управління	Стабільність діяльності навіть за зміни локацій
Інновації у продуктах та послугах	Розробка нових сервісів, адаптація функціоналу, енергоефективні рішення	Утримання ринку та вихід на нові сегменти
Логістичні інновації	Альтернативні маршрути, мікрологістика, автоматизовані склади	Зниження ризику зупинки поставок
Корпоративна культура стійкості	Програми підтримки персоналу, швидка комунікація, протоколи кризового реагування	Вища адаптивність та продуктивність працівників

Одним із ключових напрямів забезпечення стійкості бізнесу є цифровізація процесів. Впровадження сучасних цифрових рішень дозволяє підприємствам зберігати ефективність навіть у складних умовах. До прикладу, хмарні сервіси забезпечують віддалений доступ до інформації та документів для всіх співробітників, що дозволяє продовжувати роботу навіть за переміщення персоналу або часткового руйнування офісної інфраструктури. Автоматизація документообігу і впровадження CRM- та ERP-систем підвищують точність управлінських рішень, скорочують час на обробку інформації та зменшують ризик помилок, що критично у воєнний період.

Не менш важливою складовою цифровізації є кібербезпека. В умовах війни компанії стають уразливими до кібератак, що можуть паралізувати операційну діяльність або призвести до витоку конфіденційної інформації. Тому інвестиції у захищені IT-рішення, системи резервування даних, протоколи шифрування та системи раннього виявлення загроз стають необхідним елементом стійкості бізнесу. Наприклад, українські компанії, що впровадили багаторівневу кібербезпеку, змогли підтримувати роботу складів і логістики навіть під час активних бойових дій у регіонах їхнього розташування [1-3].

Наступним важливим напрямом є гнучкі організаційні моделі. Підприємства переходять до децентралізованих структур, де повноваження та управлінські функції розподілені між локальними командами, що дозволяє швидко приймати рішення на рівні підрозділів. Використання гнучких форм зайнятості, таких як дистанційна робота або часткова зайнятість, дозволяє залучати співробітників, які не можуть працювати у фізичному офісі через небезпеку або обмеження пересування. Формування віддалених команд та альтернативних каналів постачання знижує залежність підприємства від окремих постачальників і географічних ризиків. Такий підхід дає змогу швидко перебудовувати операційні процеси залежно від ситуації та підтримувати безперервність виробництва чи надання послуг.

Інновації у продуктивній політиці дозволяють підприємствам адаптуватися до нових потреб споживачів у кризових умовах. Наприклад, доставка товарів і послуг через мобільні додатки, онлайн-консультації для клієнтів, або енергоефективні продукти стають критично важливими під час війни. Компанії, здатні швидко розробляти та впроваджувати нові продукти або модифікувати існуючі, мають значно більші шанси зберегти або навіть збільшити свою частку ринку. Важливим аспектом є також логістична інноваційність, що включає оптимізацію маршрутів доставки, використання мікрологістичних центрів та автоматизацію складів для забезпечення безперебійного постачання навіть у складних умовах.

Не менш важливим є розвиток корпоративної культури стійкості. Підприємства впроваджують системи внутрішньої комунікації, які дозволяють швидко інформувати персонал про зміни та кризові ситуації. Програми підтримки співробітників, навчання кризовому реагуванню та створення протоколів прийняття рішень у надзвичайних обставинах підвищують адаптивність організації. Висока мотивація та готовність персоналу до змін є ключовими факторами успішного функціонування компанії у воєнних умовах. Прикладом може слугувати практика українських ІТ-компаній, де регулярні онлайн-наради, психологічна підтримка та внутрішні тренінги дозволяють підтримувати продуктивність команд навіть під час евакуації чи бойових дій у регіонах [2-4].

Таким чином, поєднання цифрових рішень, гнучких організаційних моделей, адаптивних продуктів і сильної корпоративної культури створює комплексну основу стійкості підприємств у період невизначеності. Інноваційні підходи не лише допомагають бізнесу долати наслідки воєнних викликів, а й стають драйвером трансформації та розвитку, забезпечуючи конкурентоспроможність і здатність до швидкого реагування на зовнішні загрози.

Висновки

У сучасних умовах воєнних викликів стійкість бізнесу залежить від здатності підприємств швидко адаптуватися та впроваджувати інноваційні підходи. Цифровізація процесів, автоматизація управління, впровадження CRM/ERP-систем та кіберзахист забезпечують безперервність діяльності та оперативний доступ до критично важливої інформації. Гнучкі організаційні моделі та віддалені команди дозволяють швидко перебудовувати процеси та мінімізувати залежність від конкретних ресурсів чи локацій. Інновації у продуктовій політиці та логістиці допомагають відповідати на нові потреби споживачів і зберігати конкурентоспроможність.

Не менш важливим фактором є корпоративна культура стійкості, що формує адаптивність персоналу та здатність швидко реагувати на зовнішні загрози. Поєднання цих елементів створює комплексну основу для виживання та розвитку бізнесу у період невизначеності. Інноваційність стає не лише інструментом розвитку, а й критичною умовою забезпечення стійкості та довгострокового успіху підприємств у воєнних та кризових умовах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Копитко М. І., Блага Н. В. Управління інноваціями та інвестиціями : навчальний посібник у схемах і таблицях. Вид. 2-ге, допов. і перероб. Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ. 2022. 296 с
2. Палей Д. А. Інноваційні стратегії антикризового управління в умовах цифрової трансформації. Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. 2025. №1(115). С. 100-107.
3. Барабась Д. О., Ільницький Д. О., Бонщиків П. Г. Цифровізація діяльності українських компаній в умовах війни: виклики та можливості. Національна та міжнародна економіка. 2024. №2(81). С. 63-72.
4. Дацюк А. М., Процак К. В., Городня Т. А. Адаптація бізнесу в умовах війни. *Економіка та суспільство*. 2021. №67.

Єпіфанова Ірина Юрївна – доктор економічних наук, професор кафедри фінансів та інноваційного менеджменту, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: yepifanova@vntu.edu.ua

Химич Вікторія Вадимівна – студентка групи ІЛ-226, факультет менеджменту та інформаційної безпеки, Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця, e-mail: vikahimich10@gmail.com

Yepifanova Iryna – Doctor of Economic Sciences, Professor of the Department of Finance and Innovation Management, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: yepifanova@vntu.edu.ua

Khymych Viktoriia – student, Faculty of Management and Information Security, Vinnytsia National Technical University, Vinnytsia, e-mail: vikahimich10@gmail.com